

COOP BİRDUR

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YEREL TARAFILAR KONFERANSI RAPORU

i k l i m k r i z i

İklım Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi

GOOD BUILT DURABLE

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YEREL TARAFILAR KONFERANSI RAPORU

iklimkrizi

İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi

COP BURDUR

İklim Değişikliği Yerel Taraflar Konferansı Raporu İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi

Süpervizör

Pınar Okyay, Prof. Dr.
Hatice Gökçe Başkaya

Derleyen

Dalya Hazar, Doç. Dr.

Grafik Tasarım

Hüseyin Artuk
Duru Dakođlu

Yönetim Yeri

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği
Santral Garaj Mh. Dr. Sadık Ahmet Cad. Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi
Kuzey Giriş, 17 Nolu Kapı, Kat: B, 16140 Osmangazi/Bursa
(0224) 235 34 70 www.skb.gov.tr bilgi@skb.gov.tr

Kaynak Gösterim

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği (2026). COP Burdur İklim Değişikliği
Yerel Taraflar Konferansı Raporu. (D. Hazar, Der.)

© 2026

© Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği
e-ISBN: 978-625-95327-4-5

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin ücretsiz yayınıdır. Tüm hakları saklıdır.
Tanıtım için yayınlanacak yazılar dışında, yazılı izin alınmadan çoğaltılamaz ve satılamaz.

İÇİNDEKİLER

1. Açılış Konuşmaları	1
2. Panel'den Notlar	5
İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi.....	5
Burdur Perspektifi.....	10
Açık Kürsü.....	15
3. COP Burdur İklim Deklarasyonu	18

ÖN SÖZ

Küresel ölçekte derinleşen iklim krizi artık yalnızca çevresel bir sorun değil; toplumsal, ekonomik ve politik boyutlarıyla tüm yaşam alanlarımızı etkileyen bir gerçeklik hâline gelmiştir. Yaşadığımız çevresel sorunların büyük kısmının temelinde iklim değişikliği yer almakta; suya, gıdaya, enerjiye ve sağlıklı ekosisteme erişim her geçen gün daha da kritik hâle gelmektedir. Bu bilinçle, kentlerimizi daha sağlıklı ve dirençli hâle getirmek amacıyla yerelde kararlı adımlar atmamız gerekiyor. Yerel yönetimlerin iklim kriziyle mücadelede daha etkin roller üstlenmesi gerektiğine inanıyoruz. Merkezi-yetçi yaklaşımların ve ulusal çıkar odaklı politikaların küresel kararların uygulanmasını zorlaştırdığı bu dönemde, kentlerin öncülüğü her zamankinden daha değerlidir.

Bu sebepten, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği olarak yereldeki farklı kırılma noktalarını tespit etmek ve hızlı eyleme geçmek amacıyla Yerel COP'ları (Town Hall COPs) yaygınlaştırıyoruz. Yerel COP; BM İklim Değişikliği Konferanslarından (UNFCCC) esinlenerek oluşturulmuş, yerelin gerçekliğine odaklanan bir iklim zirvesidir. İklim taahhütlerinin yerel düzeyde uygulanabilir hale getirilmesi için ICLEI Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler Ağı tarafından geliştirilen bu konferanslar, ulusal düzeyde iklim seferberliğini destekleyerek Ulusal Katkı Beyanlarını (NDC 3.0) etkilemek amacıyla yenilikçi bir paydaş katılımı olarak tasarlanmıştır. Bu organizasyonlar ile iklim krizinin giderek ağırlaşan etkileriyle mücadele etmek, farkındalık yaratmak ve birlikte harekete geçmek amacıyla tüm yerel paydaşlarımızı bir çatı altında toplamayı ve güçlü bir yerel mutabakat oluşturmayı hedefliyoruz.

Burdur'da düzenlediğimiz Yerel COP, duyarlı ve bilinçli yurttaşlarıyla Burdur'un bu dönüşüm için güçlü bir potansiyel taşıdığını bize göstermiştir. İklim krizinin yalnızca sıcaklık artışı ve karbon emisyonlarıyla sınırlı olmadığını; gıda güvenliğinden sağlığa, tarımdan sosyal adalete kadar geniş bir etki alanı yarattığını biliyoruz. Su kaynaklarımız alarm veriyor, tarım alanlarımız can çekiyor; sağlıklı gıda üretimi artış gösteriyor ve toplumun genel sağlığı tehdit altında. Bu tablo, sadece çevresel değil, aynı zamanda toplumsal bir sorun olarak önümüzde duruyor. Bu nedenle Türkiye'nin Göller Yöresi'nde bulunan Burdur'da öncelikli alanımızı kuraklık ve su yönetimi olarak belirledik.

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği olarak somut hedefler ortaya koyan, üye belediyelerimizle birlikte uygulanabilir eylem planları hazırlayan ve bu planları hayata geçirmek için var gücüyle çalışan bir yönetim anlayışını benimsiyoruz. Bu çalışmalarımızın Türkiye'deki ve dünyadaki diğer kentlere de örnek olmasını hedefliyoruz.

Geçen Kasım ayında Brezilya'da düzenlenen COP30 BM İklim Konferansı'nda, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliğini temsilen yer aldık; deneyimlerimizi ve çalışmalarımızı uluslararası paydaşlarla paylaştık. Bu yıl Türkiye'de düzenlenecek COP31 BM İklim Konferansı'na hazırlanırken küresel ölçekteki çözümlerin parçası olmanın yereldeki adımlarla mümkün olacağına inanmaya devam ediyoruz.

Önümüzde ne kadar büyük sorunlar olursa olsun, bilimsel bilgiye dayalı ve kararlılıkla uygulanan stratejilerle aşamayacağımız engel yok. Yeter ki çalışmaktan vazgeçmeyelim. Başta Burdur Belediyesi olmak üzere bu sürece katkı sunan tüm kurum ve bireylere teşekkür ediyor; daha sağlıklı, daha dirençli bir dünya ve Türkiye için ortak mücadelemizde kararlılıkla yol almaya devam edeceğimizi vurgulamak istiyorum.

Sağlıklı Kentler Birliği olarak yeni dönemde, kentlerimizin yalnızca fiziksel ve sosyal açıdan sağlıklı olmasıyla yetinmeyip; aynı zamanda çevre faktörlerinin insan eliyle tahrip edilmesinin önüne geçilmesini de temel bir sorumluluk alanı olarak benimsedik.

Bu anlayışla, iklim krizi başta olmak üzere çevresel tehditlere karşı toplumsal farkındalığı artırmak ve çözüm odaklı bir yaklaşım geliştirmek amacıyla kapsamlı farkındalık eylemleri başlatma kararı aldık.

Bu karar doğrultusunda; yerel paydaşlarla bir araya gelerek hem gidilen bölgenin kendine özgü sorunlarını yerinde tartışmak, hem yerelde güçlü bir farkındalık yaratmak hem de yerelden ulusala uzanan ortak bir ses oluşturmak amacıyla "Yerel COP" çalışmalarını hayata geçirdik. Yerel COP'ların ilkinin Burdur'da gerçekleştirdik.

Burdur, coğrafi konumu itibarıyla küresel iklim krizinin etkilerinin en yoğun hissedildiği kuşak üzerinde yer alan kentlerimizden biridir. Burdur Gölü'nün her geçen gün daha fazla su kaybetmesi, yeraltı su kaynaklarının hızla azalması ve buna bağlı olarak bölgede kuraklığın artık süreklilik gösteren bir afet niteliği kazanması, Burdur'daki Yerel COP toplantısının öncelikli gündem başlıklarını oluşturmuştur. Bu tablo, yalnızca Burdur'un değil, ülkemizin ve dünyanın geleceği açısından da son derece ciddi bir uyarı niteliği taşımaktadır.

Gerçekleştirdiğimiz Yerel COP toplantısında; akademisyenler, belediye başkanlarımız, kamu kurumlarının temsilcileri, bürokratlar, sivil toplum kuruluşları, gönüllüler ve çevre konusunda sorumluluk duyan yurttaşlarımızla bir araya gelerek ortak bir akıl oluşturmayı hedefledik. Amacımız, farklı disiplinlerin ve deneyimlerin bir araya gelmesiyle sorunları çok boyutlu ele almak ve bilimsel veriler ışığında ortak saptamalar ortaya koymaktır.

Bu buluşma sonucunda; suyun stratejik ve yaşamsal bir kaynak olduğu, küresel iklim krizinin etkilerinin her geçen gün daha da derinleştiği ve özellikle su yönetimi konusunda artık zaman kaybetmeden somut adımlar atılması gerektiği net bir biçimde ortaya konulmuştur.

İlimizden başlayarak ülkemizi ve ardından tüm dünyayı tehdit eden çevresel risklere karşı, yalnızca konuşmanın değil, birlikte hareket etmenin ve eyleme geçmenin zorunlu olduğu bir döneme girmiş bulunuyoruz.

Burdur'da gerçekleştirdiğimiz Yerel COP çalışması; bilimsel gerçeklerin açıkça ortaya konulduğu, tüm paydaşlar tarafından kabul gördüğü ve uygulanabilir çözüm önerilerinin dile getirildiği son derece verimli bir toplantı olarak kayda geçmiştir.

Yerel COP'lardan elde edilecek çıktıların birleştirilerek daha güçlü ve bütüncül bir yol haritasına dönüştürülmesi hedefimiz doğrultusunda çalışmalarımızı kararlılıkla sürdüreceğiz.

Bu anlamlı ve yol gösterici sürecin hayata geçirilmesinde emeği olan, katkı sunan ve farkındalığın oluşmasına öncülük eden başta İzmir Büyükşehir Belediye Başkanımız ve Sağlıklı Kentler Birliği Başkanımız Sayın Dr. Cemil Tugay olmak üzere tüm yönetici arkadaşlarıma, birlik çalışanlarımıza ve sürece destek veren herkese içtenlikle teşekkür ediyorum.

Ali Orkun ERCENGİZ
Burdur Belediye Başkanı

İKLİM

06.12.2025

KRİZİ

KARŞISINDA

KENTLER,

KURAKLIK VE

SU YÖNETİMİ

01

1. AÇILIŞ KONUŞMALARI

İklim kriziyle mücadelenin en kritik başlıklarından biri olan kuraklıkla mücadele ve su yönetimi konusunu yerel düzeyde ele almak için 6 Aralık 2025 tarihinde Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği ve Burdur Belediyesi ortaklığıyla bir Yerel İklim Konferansı (COP Burdur) düzenlendi.

“İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi” başlığıyla düzenlenen COP Burdur, hem yerel yönetimlerin iklim politikalarına yön verme potansiyelini ortaya koyması hem de su kaynakları üzerindeki iklim baskılarına dikkat çekmesi açısından büyük önem taşıyor.

Açılış konuşmalarını gerçekleştiren Burdur Belediye Başkanı Ali Orkun Ercengiz, yaptığı konuşmada su yönetimi, toplum sağlığı ve atık yönetimi konularına dikkat çekerek şu değerlendirmelerde bulundu: “Bugün Burdur’un yerelinden geneline su yönetimini, kuraklığı ve gelecek nesillere nasıl bir Burdur ya da nasıl bir Türkiye tasarladığımızı konuşacağız. Yaşadığımız en büyük problem; suyu nasıl kullanacağımız, bir sonraki adımda suyu nereye götüreceğimiz ve ilerleyen zamanda suyu bulup bulamayacağımız. Zor bir sürecin kaygısını taşıyan ve yakın gelecekte bizi nelerin beklediğini bilen insanlar olarak bugün burada yerelden genele bir tartışmayı başlatacağız. Biliyorsunuz, COP 31 BM İklim Değişikliği Konferansı 2026 yılı Kasım ayında Türkiye’de gerçekleşecek. Biz de Sağlıklı Kentler Birliği olarak, yerel yönetimlerde yaşadığımız sorunları biriktirerek Türkiye’nin yaşadığı sorunları; Türkiye’nin su yönetimini, suya olan ihtiyacını ve neler yapabileceğini tüm dünyaya aktarmaya çalışacağız” dedi.

2014 yılında göreve geldiğinden beri Burdur Gölü’ndeki su krizini duyurmaya ve durdurmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirdiğini vurgulayan Başkan Ercengiz, “Açıkçası kaygımız büyük. Bugün en çok korumamız gereken göllerden biri olan Salda, beş metreyi geçti. Burdur Gölü yirmi metreyi geçti ve yüzeyinin %48’ini yitirdi. Göllerin yitirilmiş olması sadece suyunu kaybettiği anlamına gelmiyor; bölgenin ekolojik dengesi de bozuluyor. O bölgede yaşayan endemik türleri, göçmen kuşları, sulak alanlarda yetişen bitkileri yitirmeye başladık. Çünkü gölü besleyen bütün kanalların önüne set yapıyor, baraj yapıyor; su havzasını değiştiriyoruz. Bu sorun sadece Burdur’un sorunu da değil. Ancak artık Burdur eskisinden çok daha sıcak, çok daha kurak bir şehir” ifadelerini kullandı.

"İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi" başlıklı oturumun açılış konuşmasını yapan İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı ve Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Başkanı Dr. Cemil Tugay, düzenlenen yerel iklim konferanslarının bir vizyon sonucu ortaya çıktığını ve Burdur'un bu konuda Türkiye'nin öncü kentlerinden biri olduğunu belirterek, "Türkiye'nin en önemli sorunu nedir dediğimizde çoğumuz yoksulluk, işsizlik ve ekonomik sorunları sayarız. Ancak, yoksulluğu ortadan kaldıracak bir kaynak bulsak da işsizliği giderecek yatırımları sağlasak da program olarak geriye ne kalır dediğimizde karşımıza iklim krizi ve sonuçları çıkar. Bu konu, düzeltilmesi çok zor ve yıllar içinde ağırlığı giderek artacak bir konu. Bu nedenle bilinçlenmeye ve toplumun tüm taraflarının katıldığı çalışmalara ihtiyacımız var; eylem planlarına ihtiyacımız var" dedi.

2026 yılında Türkiye’de gerçekleşmesi planlanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansının (COP) kapsamına değinen Başkan Tugay, küresel iklim diplomasisinin fosil yakıtlar gibi en temel konularda bile ortak irade oluşturmakta zorlandığını ifade ederek şöyle konuştu: “Ancak, bu seneki zirveye baktığımızda yerel yönetimlerin net bir tavır gösterdiğini ve çözüm odaklı bir duruş sergilediğini görüyoruz. Yerelin sesi artık sadece duyulan değil, dikkate alınan bir sese dönüşüyor. Buradan, geleceğin iklim yönetişiminin temelinde yerel politikaların olduğu sonucunu çıkarabiliyoruz”.

İklim krizinin nedenleri ve sonuçları konusunda değerlendirmelerde bulunan Başkan Tugay, “Buna neden olan süreç, sanayi ve endüstrinin gelişmesiyle başlayan; kömür, petrol ürünleri gibi fosil kaynakların yakılmasıyla açığa çıkan karbon ve sera gazı etkisidir. Bu sera gazlarının durması gerekir.

Ancak fosil yakıtlara dayalı sanayiye sahip ülkeler bundan vazgeçmek istemiyor. Böyle devam ederse, doğal güzelliklerimizi ve kaynaklarımızı kaybedeceğiz, çöleleşeceğiz. Bu duruma karşı kendimizi korumamız mümkün mü sorusunun cevabını aramak üzere çalışıyoruz. Birincisi, iklim krizini önlemek ya da ilerlemesini durdurmak için, yapabileceklerimiz sınırlı olsa da ne yapabiliriz? İkincisi ve daha önemlisi, yeni oluşacak duruma nasıl tedbir alacağız, nasıl uyum sağlayacağız? Bu duruma bilinçle yaklaşmazsak, bizler, çocuklarımız ve sonraki nesiller için çok korkunç bir tablo ortaya çıkacak” dedi.

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği’nin bu konuda üye kentlerle iş birliği içinde pek çok çalışma yürüttüğünü ifade eden Başkan Tugay, “Herkesin yapabileceği bir şey ve üzerine düşen görev var. En azından daha az elektrik tüketmek önemli bir katkıdır. Türkiye’de elektriğin yaklaşık yüzde yetmiş petrole ve kömürden elde ediliyor; kömürün de çok büyük kısmı ithal. Fazla tüketilen her elektrik hem cebimizden giden paradır hem de dünyaya bırakılan bir kirliliktir.

Gıda sistemleriyle ilgili çalışıyoruz. Bir yediğimiz içtiğimiz şey ne kadar uzaktan geliyorsa yarattığı kirlilik o kadar fazladır. Bu nedenle mümkün olduğunca yerel ya da yakınımızda üretilen ürünleri tercih etmeliyiz. Kendi kendine yeten şehirler ve kendi kendine yeten ülkeler olmayı hedeflemeliyiz. Bu ekonomik açıdan da iyi olur; iklim açısından ise çok önemli bir ihtiyaçtır. Ülkemizin gelişmesine, büyümesine, ekonomisinin ilerlemesine ihtiyacımız var. Ancak bunu çevreye zarar vermeden ve insanların ve diğer canlıların sağlığını bozmadan yapmayı öğrenmemiz gerekir. Dünyada yeşil dönüşümden bahsediliyor. Bu mümkündür ve mutlaka yapılmalıdır” şeklinde konuştu.

Ülke olarak temel sorunlarımızdan birinin yönetimlerin merkezileştikçe körleşmesi olduğunu ifade eden Başkan Tugay, yereli en iyi bilenlerin o yerelin kurumları olduğunu belirterek, iklim kriziyle mücadelede yerelin sorun ve ihtiyaçlarını gidermeye yönelik doğru planlama yapabilmek için, belediyelere daha çok yetki ve kaynak sağlanarak yerel iklim eylemini güçlendirmenin önemli olduğuna değindi.

Son olarak, enerji verimliliği ve tüketim bilinci konusunun altını çizen Başkan Tugay, “Önümüzdeki yıl Türkiye’de gerçekleşecek COP31’in ülkemizde hem bilinçlenmemiz hem de Türkiye olarak dünyaya sesimizi duyurmamız açısından önemli bir fırsattır. Ülkemizin bir özgüven problemi var. Bize uzun zamandır Türkiye’nin yeterince gelişmemiş bir ülke olduğu ve kader mahkûmu gibi geri kalmış kalacağı söylendi. Ben buna itiraz ediyorum. Ülkemiz dünyanın en güçlü kültürlerinden birine sahip. İhtiyaç duyduğumuz kaynaklar da elimizin altında” dedi.

02

2. PANELDEN NOTLAR

İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi

Moderatör: **Prof. Dr. İskender GÜLLE**, SKB Danışma Kurulu Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü

Katılımcılar: **Prof. Dr. Mustafa SARI**, SKB Danışma Kurulu Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dekanı, Su Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Şehnaz ŞENER, Süleyman Demirel Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü
Prof. Dr. Gül SAYAN ATANUR, SKB Danışma Kurulu Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Dekanı, Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Başkanı
Vet. Hekim. Öztürk SARICA, Lisinia Doğa Projesi

Prof. Dr. Mustafa SARI, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Su Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Mustafa Sarı, "Suyun Canı" isimli sunumuna 1991-2016 arasında Van'da yürüttüğü "inci kefalini" koruma mücadelesi üzerinden "doğayı korumak için ısrar ve kararlılık" temasını kurarak başladı. İnci kefalinin akıntıya karşı yüzüp şelaleleri aşma çabasını bir "vazgeçmeme" metaforuna dönüştürerek, çevre mücadelesinden geri dönmeyi bu türden öğrendiğini söyledi.

Prof. Dr. Sarı, Son on yıldır Bandırma'da Marmara Denizi ve müsilaj başta olmak üzere daha büyük ölçekli sorunlarla uğraşiyor olduğunu; ancak, ölçek büyüse de asıl meselelerin (doğayı korumak) değişmediğini vurguladı. Büyük resmi doğru anlatmanın çözüm üretme kapasitesini artıracaklarını belirtti ve krizlerden çıkışın temel koşulunun "suyu bilmek" olduğunu ifade etti.

Dörtte üçü suyla kaplı olan dünyaya "mavi gezegen" denilse de insanların doğrudan kullanabildiği tatlı su miktarının %1'in altında olduğunu altını çizen Prof. Dr. Sarı, buna rağmen suyu sonsuzmuş gibi tükettiğimizi ve bunun su krizini derinleştirdiğini söyledi. Bu çerçevede denizlerin yalnızca su kütlesi değil, yaşamın altyapısı olduğunu; oksijenin yaklaşık yarısının denizlerdeki fitoplanktonlardan geldiğini ve denizlerin insan kaynaklı CO₂'nin büyük kısmını emerek karbon yutağı işlevi gördüğünü savundu ve iklim sisteminin oluşumunda deniz akıntılarının enerji transferi rolüne dikkat çekti.

Prof. Dr. Sarı, suyu cansız bir meta gibi görmenin temel bir zihniyet sorunu olduğunu, suyun mikroskobik düzeyde canlılıkla (fitoplankton/zooplankton) dolu olduğunu anlattı. Şişelenmiş içme sularını "canlılığı yok edilmiş" olarak tanımlayıp doğal suda yaşamın çoğalabildiği örneğiyle, ekosistem sağlığının balıkçılık üzerinden görünen çıktılardan ibaret olmadığını vurguladı. Besin ağının fitoplanktondan başlayıp balığa doğru uzandığını; örneğin sofraya gelen 1 kg lüferin arkasında binlerce türün sağlıklı işlemesi gerektiğini, ancak toplumun bu besin ağının bilgisinden uzak olduğunu belirtti. Ardından toplumun suyla kurduğu ilişkinin başlıca tahrip biçimlerini sıraladı: kirlilik, aşırı ve yanlış kullanım, habitat tahribatı, akışların değiştirilmesi, denizden alan "çalma", nehir transferleri ve istilacı türler.

Barajlar ve su yapıları sebebiyle göç eden balıkların büyük bölümünün yok olduğunu; "balık geçidi" çözümlerinin çoğu yerde işlevsiz kaldığını söyledi. Ayrıca dere yataklarını duvarlarla "dışarı atma" uygulamalarının (ör. Bozkurt ve Rize) yağış rejimi bozuldukça zararı artıracaklarını, bunun uzun süredir bilindiği halde uygulamada karşılık bulmadığını eleştirdi.

Prof. Dr. Sarı, konuşmasının devamında su kirliliğini somut örneklerle görünür kıldı. Nilüfer Çayı ve Gönen Çayı örnekleri üzerinden kentleşme ve OSB etkisiyle suyun oksijeninin sıfırlanması ve buna rağmen devam eden tarımsal sulama ve "organik" etiketli üretim iddialarını paylaştı. İklim krizi ve kuraklığın, su yönetimindeki hataları örtmek için mazerete dönüştürüldüğünü; Türkiye'nin yarı kurak kuşakta yer aldığını, dolayısıyla kurak koşullara sahip olmayan coğrafyalardaki su yönetimi örneklerinin Türkiye'de uyarlamaya çalışılmasının suyu tarım, kent ve sanayi için yetersiz hale getirdiğini ifade etti.

Prof. Dr. Sarı, konuşmanın son bölümünde net bir çözüm sundu: "Önceliğimiz musluktan akan suyu değil, havza ölçeğinde ve bütüncül bir yaklaşımla su kaynaklarını yönetmek olmalı" dedi. Su kullanımının ana yükünün tarımda olduğunu; buna rağmen çok su isteyen ürünlerin (ör. mısır, yonca) teşvik edilmesini eleştirdi. Burdur Havzası'ndaki Acıgöl, Akgöl, Yarışlı, Salda ve Burdur Gölü örnekleriyle kaybın büyüklüğünün altını çizdi; çok sayıda çalışma ve eylem planına rağmen sonuç alınamamasını uygulama eksikliği olarak tarifledi. Prof. Dr. Sarı konuşmasını "hemen eyleme geçme zamanı geldiği" vurgusuyla ve "Su döngüsünün her aşamasına uygun, balığı-tarımı-sanayiye-kenti birlikte yöneten kurumsal yapılar kurulursa su krizinin etkisi azaltılabilir" ifadelerini kullanarak tamamladı.

Prof. Dr. Şehnaz ŞENER, Süleyman Demirel Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü

Prof. Dr. Şehnaz Şener, "İklim Krizi Altında Su Kaynakları: Hidrojeolojik Dinamikler, Kuraklık Eğilimleri ve Su Yönetiminde Artan Zorluklar" isimli sunumuna Türkiye'de "suyu yönetememe" gerçeğinin artık bu tür toplantıların ana teması haline geldiğini vurgulayarak başladı. Ardından Burdur özelinde, son 20-25 yılda yürütülen arazi çalışmalarında yeraltı ve yüzey sularında çoğunlukla kirlilik tespit ettiklerini; ancak son yıllarda aynı noktalarda kaynakların kurduğunu, göllerde kıyasal çekilme ve yeraltı suyu seviyelerinde belirgin düşüşler gözlemlediklerini belirtti. Bu nedenle sürdürülebilir su yönetiminde "kalite ve miktar" dengesi yerine, artık kriz yönetimi gündemiyle miktarın öne geçtiğini söyledi.

Prof. Dr. Şener, Burdur'un "Göller Yöresi" içinde yer alan yarı kurak bir geçiş havzası olduğu ve Burdur Gölü başta olmak üzere Yarışlı ve Karataş gibi sulak alanların gerilemesiyle iklim etkisinin en sert görüldüğü kentlerden biri haline geldiğini aktardı. Burdur Gölü'nde kısa bir zaman diliminde yaklaşık %50 yüzey alanı kaybı yaşandığı, su seviyelerinde ise son 50 yılda 20 metreyi aşan düşüşler tespit edildiği belirtti. Yağış azalması, buharlaşma artışı ve gölün yüzey akışı ve yeraltı suyu beslemelerinin zayıflaması sebebiyle bu tablonun şaşırtıcı olmadığını vurguladı.

Prof. Dr. Şener, hidrojeolojik çerçeveyi teknik olarak detaylandırarak bölgenin temel su depolarını alüvyon ve karstik akiferler olarak sınıflandırdı. Burdur Ovası ve çevre ovalardaki alüvyon akiferler ile karbonatlı kayaların oluşturduğu karstik sistemlerin (ör. Ağlasun-Sagalassos, Tefenni-Kemer-Pamucaklı kuşağı, Bucak-Çeltikçi) kritik olduğunu anlattı. Göl çevresindeki ölçümlerde yeraltı suyu seviyelerinin 3,5 m ile 43,5 m arasında değiştiği ve yeraltı suyu akımının göle doğru gerçekleştiği, bu nedenle göl-yeraltı suyu ilişkisinin yapısal olarak çok güçlü olduğu ifade etti.

Yeraltı suyu yönetimindeki en büyük sorun olarak kuyu envanteri ve çekim miktarlarının bilinmemesi olarak tarifleyen Prof. Dr. Şener, DSİ'nin 2016 Master Planı'nda bölgede 2.809 kuyu tespit edildiği; ancak aradan geçen yaklaşık 10 yılda özellikle ruhsatsız/kaçak kuyuların artarak sayının çok daha yüksek seviyelere çıktığını dile getirdi. Bu belirsizliğin hem su bütçesi hesaplarını hem de denetim kapasitesini zayıflattığının altını çizen Prof. Dr. Şener, ayrıca, gözlenen veriler üzerinden "yeraltı suyu kullanımı arttıkça göl seviyesinin düştüğünü" belirterek, ikisi arasında "ilişki yoktur" denemeyecek ölçüde doğrudan bir bağlantı bulunduğunu savundu.

Prof. Dr. Şener, iklim ve kuraklık göstergelerinin krizin kalıcılışacağına işaret ettiğini ifade ederek, yeraltı suyu konumlarına ilişkin yaptıkları bir matematiksel modelleme senaryosuna göre, önümüzdeki yıllarda yeraltı suyu besleniminin %40 azalacağını ve su kullanımının iki katına çıkacağını varsaydıklarını ve bu kapsamda, yeraltı suyu seviyelerinde yaklaşık 8 ila 15 metre arasında bir düşüş öngördüklerini paylaştı. Ardından konuşmasına veriler üzerinden devam etti: "Son 30-40 yıllık veriler yağışta azalma, sıcaklık artışı ve buna bağlı buharlaşma artışı gösteriyor; yağışların düzensizleşmesiyle "çok yoğun yağış-yağışsız dönem" uçları belirginleşiyor. Son 10-12 yılda yağışlarda yaklaşık %7 azalma, 2014'ten itibaren ortalamanın üzerinde seyreden sıcaklıklarla yaklaşık %8,5 artış olduğu; 6-48 aylık ölçeklerde yapılan analizlerde son 10 yılda sürekli kurak dönemlerin öne çıktığı görülüyor. Gelecek 2030-2050 projeksiyonlarına göre, yıllık yağışta ek %10-15 azalma, yaz sıcaklıklarında +1-2°C artış ve buna paralel buharlaşmada belirgin yükseliş bekleniyor; yenilenebilir yeraltı suyu miktarında ise %20-30 azalma öngörülüyor" şeklinde konuştu.

Bu eğilimlerin sürmesi halinde göl seviyesinin daha da düşeceği; kuruyan alanların genişlemesiyle tuzluluk artışı, toz taşınımı ve olası ağır metal risklerinin büyüebileceği uyarısını yapan Prof. Dr. Şener, kentin su arzında, içme-kullanma ve tarımsal sulama dahil, %75-80 oranında yeraltı suyuna bağımlı olmasının kırılganlığı arttırdığını; nüfus artışı ve tarımın genişlemesiyle talep büyürken arzın yetersiz kaldığını belirtti. Ayrıca verimsiz sulama, kayıp-kaçaklar ve kurak koşullara uygun ürün desenine geçişte yaşanan toplumsal ve ekonomik dirençlerin su yönetimi üzerindeki baskıyı artırdığını ifade etti.

Prof. Dr. Şener, konuşmasında son olarak uygulama, denetim ve izleme zincirinin zayıf kaldığını vurguladı. Göllerde yoğun çekilmeler devam ederse bazı kuyularda görülen TDS ve klor artışı gibi kalite bozulmalarının yaygınlaşabileceği, bunun da alüvyon akiferin kullanım dışı kalması anlamına geleceğini belirtti. Özetle şu mesajı verdi: "Burdur'da sorun artık yalnızca kirlilik değil; iklim baskısı ve kontrolsüz yeraltı suyu çekimiyle büyüyen miktar krizi. Mevcut eylem planlarının hızla sahaya yansımaları için ölçümden, envanterden denetime, tarımsal talep yönetiminden havza ölçeğinde izlemeye kadar acil ve bütüncül uygulama kapasitesi gerekiyor" şeklinde konuştu.

Prof. Dr. Gül SAYAN ATANUR, Bursa Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Dekanı, Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Başkanı

Prof. Dr. Gül Sayan Atanur, “İklim Değişikliği Azaltım ve Uyum Aracı Olarak Yeşil Altyapı” isimli sunumuna, “Artık bakış açımızı değiştirmemiz gerekiyor” vurgusuyla başladı ve bu tür toplantıların somut çıktılarının görülmesi ihtiyacından bahsetti. Peyzaj mimarlığı perspektifinden kent-doğa ikiliğinin değiştiğini söyleyerek başladığı konuşmasında, kentlerin doğa ile birlikte tasarlanması gereken yaşam alanları olduğunu belirtti ve bu paneli, doğa ve kent üzerine konuşan aktörlerin aynı zeminde buluşması açısından önemli bulunduğunu ifade etti.

Prof. Dr. Atanur, “yeşil altyapı” kavramı üzerine kurduğu konuşmasına, “mutasyon” ve “metamorfoz” kavramlarını Türkiye’deki kentsel dönüşümün yarattığı tanıdık manzaralara (ör. Fikirtepe, Doğanbey) gönderme yapan bir metafor olarak kullanarak devam etti. Ardından iyi uygulama örneği olarak verdiği Utrecht kenti örneği üzerinden, kentlerin yalnızca kapladıkları alanla değil, çok daha büyük bir ekolojik ayak iziyle çevreyi etkilediğini ve bugün tüm kentlerin ciddi bir arazi ve kaynak optimizasyonu sorunu yaşadığını vurguladı.

Utrecht’in “şehir barkodu” yaklaşımıyla 2020 mevcut durum ve 2040 hedeflerini karşılaştırarak yeşil altyapının neyi kapsadığını somutlaştırdı: “parklar ve refüjlerle sınırlı olmayan; doğal/yarı doğal alanlar, kamusal açık alanlar, su yönetimi, sürdürülebilir ulaşım gibi bileşenleri bir ağ olarak ele alan bütüncül bir sistem”. Utrecht’in 2040 hedeflerinde yolların daraltılması, bisiklet yollarının artırılması, otopark alanlarının dönüştürülmesi, gölgeleme, sosyalleşme ve egzersiz alanları gibi işlevsel açık alanların güçlendirilmesi ve yağmur suyunun transfer edilmesi yerine su döngüsüne katılmasının amaçlandığını belirtti.

Yeşil altyapının 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarından, dere ve mahalle ölçeğindeki kentsel tasarım uygulamalarına kadar çok ölçekli planlanması gerektiğini söyleyen Prof. Dr. Atanur, bunun için üç aşamalı bir yol önerdi: “Birinci aşama, yeşil alanı yalnızca metrekare üzerinden değil; dirençlilik, sağlık, kapsayıcılık gibi stratejik amaçlar, vizyon-misyon düzeyinde net hedefler ya da ortak ilkeler üzerinden yeniden tanımlamak. İkinci aşama, bu hedefleri hayata geçirecek politika ve programların üretilmesi (ör. yeşil ağ planları, kentsel açık alan planları, kentsel biyolojik çeşitlilik programları, oyun alanları) ve niceliğin yanında nitelik ve erişilebilirlik ölçütlerinin tartışılmasıdır. Üçüncü aşama, örnek alanlarda hızlı ve görünür uygulama projelerinin hayata geçirilmesidir (ör. Barselona süperblokları)” dedi.

Prof. Dr. Atanur, kişi başına 10 m² yeşil alan gibi göstergelerin tek başına yeterli olmadığını; mahalle ölçeğindeki küçük ama erişilebilir yeşil alanların bazen kent çevresindeki büyük kent ormanlarından daha işlevsel olabileceğini vurguladı. Bir diğer iyi uygulama örneği olarak verdiği Barcelona kentinin Akdeniz bağlamında üç ilkeyi öne çıkardığından bahsetti: mevcut yeşil alanları korumak ve iyileştirmek, daha fazla yeşil alan üretmek, biyolojik çeşitliliği artırmak ve bütün bunları, vatandaşla birlikte ve vatandaş için, "katılımcı" bir yaklaşımla yapmak. Prof. Dr. Atanur, bu yaklaşımın iki omurgası olduğunu söyledi: "kanıta dayalı tasarım ve yönetim (ölçülebilir, veri-bazlı)". Süperblok gibi trafik azaltım odaklı programların, ağaç envanteri ve ağaç yönetim planları gibi alt stratejileriyle kamusal alanın geri kazanılabileceğini ekleyen Prof. Dr. Atanur, Avrupa Birliği fonlarının da kapasite geliştirme ve uygulama için önemli bir kaynak olduğunu belirtti.

Sunumunun sonunda yeşil altyapının çok boyutlu faydaları vurgulayan Prof. Dr. Atanur, kentte sosyal değer artışı (artan kamusal yaşam, eşitlik, memnuniyet), sağlık için olumlu etkileri (artan hareketlilik), su, oksijen ve karbon tutumu gibi ekosistem hizmetleri ve ekonomik kazanımlara (artan ticari faaliyet) değindi. Türkiye'de de yeşil alanlara yönelik iyi örnekler olduğunu belirten Prof. Dr. Atanur; Bursa Osmangazi, İzmir ve İstanbul'daki uygulamalara dikkat çekti. Ancak bugün Türkiye'de yapılan kentsel dönüşüm uygulamalarında dere yataklarını binaların altına gömüldüğü, mahalle ölçeğinde küçük yeşil unsurların kaybolduğu örneklerden de bahsederek, yeşil altyapının planla sahada buluşmasının kritik olduğunu savundu.

Prof. Dr. Atanur son olarak, yeşil altyapı uygulamaları kapsamında yağmur suyunu kanalizasyona vermek yerine çatı sularını toplayan ve yerinde değerlendiren basit, düşük maliyetli çözümlerin (ör. bataklık bahçesi) hızlıca ülkemizde de uygulanabilir olduğunu söyleyerek konuşmasını tamamladı.

Vet. Hekim. Öztürk SARICA, Lisinia Doğa Projesi

Burdur'da hayata geçirilen bir iyi uygulama örneği olan Lisinia Doğa Projesi'ni paylaşan Veteriner hekim Öztürk Sarıca konuşmasına, insan sağlığını ekosistem sağlığıyla birlikte ele aldıklarını ve "doğadaki bozulma" ile "insanın doğasındaki bozulma" arasındaki paralellliği vurgulayarak başladı. Bu çerçevede 9 ana proje ve 83 alt projeyi hayata geçirdiklerini ve 23 ulusal/uluslararası ödül aldıklarını belirten Sarıca, 2 milyon aşkın ziyaretçi ve 5.300 gönüllüyü ağırlayan projeleriyle güçlü bir toplumsal etki yarattıklarını belirtti.

Sarıca, projeleri kapsamında evrensel çözümleri gönüllülerle birlikte uyguladıklarını belirterek, proje alanında ekolojik üretim, geri dönüşüm ve yenilenebilir enerji uygulamalarının öne çıktığını; özellikle GES yatırımlarıyla enerjinin tamamını güneşten karşıladıklarını ifade etti. Ayrıca Antalya, Tayland ve Tayvan Expo süreçlerinde yer aldıklarını; 2026 Tayland Expo'suna da davet aldıklarını, altı ay boyunca projeleri anlatacak bir sergi alanı kurgusu planladıklarını aktardı.

Burdur Gölü'ndeki hızlı çekilmenin temel nedenlerinden birinin, özellikle mısır ve yonca üretimi sebebiyle "tarımsal sulama baskısı" olduğunu söyleyen Sarıca, projelerinin üretim ayağını bu gerçeğe göre yenilediklerini aktardı: "büyükbaş hayvancılık yerine küçükbaş hayvancılık, tasarruflu sulama ile gül üretimi ve susuz yetişen tıbbi-aromatik bitkiler modeli".

Bu proje ile amaçlarının "alternatifin mümkün olduğunu göstermek" olduğunu vurgulayan Sarıca, üretim modellerinin bir diğer ayağının tarımsal ürünü yalnızca hammadde olarak değil, nihai ürüne dönüştürerek sürdürülebilir bir gelir yaratmak olduğunu söyledi ve "lavantayı" bu dönüşümün sembol ürünü olarak konumlandırdı. 2013'te başlayan lavanta çalışmaları Türkiye geneline yayıldığını; ancak modelin yalnızca lavantaya dayanmadığını, 34 farklı itrî bitki ile çalıştıklarını, gelirlerin önemli kısmını bu üretimden sağladıklarını ve üretimin yaklaşık %90'ının organik olması nedeniyle yurt dışına yapabildikleri satışla proje finansmanını sürdürdüklerini anlattı. Bölgenin tarihsel kültüründe önemli yeri olmasına rağmen 2011'de tarlaların sökülmesi "gül" özelinde bu kültürü canlandırmak için üretimini yaklaşık 700 dekara çıkardıklarını, ancak üreticiyi ikna etmenin zor olduğunu ekledi.

Sarıca, su kıtlığıyla uyumlu hayvancılık için “yeşilsiz silaj” tekniğini stratejik bir araç olarak sundu. Yağmur tarımıyla yetişen arpa ve buğday gibi ürünlerin silajlanmasıyla, mısır ve yoncaya bağımlılığın azaltılabileceğini; bu tekniğin Avrupa’da yaygın olmasına rağmen Türkiye’de sınırlı kaldığını belirtti. Bu nedenle özellikle büyükbaş yetiştiricilerine, yeşil silajın su açısından kritik önemini öğretilmesi gerektiğini vurgulayan Sarıca, “Türkiye’de suların kurtarılması için yeşil silaj bir can simidi” dedi. Ayrıca proje kapsamında lavanta, kekik, adaçayı vb. tıbbi aromatik bitkilerle üreticiyi alternatif üretim modellerine yönlendirmeye çalıştıklarını; ancak sahada yeterli geri dönüş alamadıklarını ifade etti.

Sarıca, risk boyutunda Burdur Gölü’nün kapalı havza olması sebebiyle, suların çekilmesi ardından biriken kirleticilerin kimyasal toz olarak sağlık tehdidi yarattığını söyledi. Dolayısıyla, göl kıyısında mısır, yonca gibi yem bitkilerinin üretilmesi ve hayvanlar tarafından tüketilmesinin, zararlı kimyasalların et ve süt yoluyla insana taşınması riskini artırdığını; buna karşılık tıbbi aromatik bitkilerde distilasyonla yağ çıkarıldığında zararlı kimyasalların yağa kritik ölçüde geçmediğinin gösterildiğini belirtti. Bu nedenle, göl çevresinde üretimin, ancak uygun ürün seçimi ve doğru işleme yöntemleri ile anlamlı olabileceğini savundu. Son olarak, “susuz tarımın” yerele göre farklılaşabilen yöntemleri olduğunu vurgulayan Sarıca, yağmur suyunu toprakta tutabilecek susuz tarım, kanal açma ve dip patlatma gibi tekniklerin üreticilere hızla öğretilmesi gerektiğinin altını çizerek konuşmasını tamamladı.

BURDUR PERSPEKTİFİ

Moderatör: **Prof. Dr. Gül Sayan Atanur**, SKB Danışma Kurulu Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Dekanı, Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanı

Katılımcılar: **Gökhan GÖKÇE**, Burdur Belediyesi Su ve Kanalizasyon Müdürü
Sezen IŞLAK, Çevre Mühendisi, Burdur Belediyesi
Serdar KESKİN, Burdur Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürü
Tülay KONAK, Burdur Belediyesi SKB Proje Koordinatörü

Gökhan GÖKÇE, Burdur Belediyesi Su ve Kanalizasyon Müdürü

Burdur yereline odaklanan ikinci oturumun ilk panelisti olan Gökhan Gökçe, konuşmasına su tüketimi verileri üzerinden genelden yerele bir çerçeve çizerek başladı: “Türkiye’de yıllık yağış potansiyeli yaklaşık 450 milyar m³, bunun 112 milyar m³’ünün yeraltı ve yerüstü kaynaklarda depolanabiliyor ve yıllık 61 milyar m³ su tüketiliyor. Tüketimin dağılımında tarımın %78 ile başı çekerken, endüstri %14, içme-kullanma suyu %8 paya sahip. Son yıllarda özellikle yaz aylarında çevre illerde ciddi su sıkıntıları yaşanıyor, ancak Burdur’da yaptığımız çalışmalar sayesinde kesinti yaşanmadı” şeklinde konuştu.

Endüstrideki %14’lük su kullanımına çözüm olarak, Burdur Belediyesi’nin yaklaşık 10 yıl önce tamamladığı İleri Biyolojik Atık Su Arıtma Tesisinin stratejik önemine dikkat çeken Gökçe, tesisten çıkan suyun proses suyu olarak değerlendirilmesiyle, sanayide kullanılan suyun bir kısmının içme-kullanma suyu üzerindeki baskıyı azaltabilmesi açısından kentler için önemli olduğunu söyledi.

Yerel ölçekte Burdur’un 23 sondaj kuyusundan su teminin ettiğini belirten Gökçe, her yıl sondaj derinliklerinin 20-30 metre artması ve kireçtaşı tabakasına yaklaşılmaması nedeniyle suyun kireç oranının ve sertliğinin yükseldiğini ifade etti. Bu soruna yanıt olarak iki yıl önce devreye alınan içme suyu arıtma ve yumuşatma tesisinin yaklaşık bir yıldır aktif çalıştığını ve arıtma çıkışında su sertliğinin 96 Fransız sertliğinden 21 Fransız sertliğine düşürüldüğünü; ancak sondaj derinliği arttıkça ham su sertliğinin ilerleyen yıllarda 110-120 seviyelerine çıkma riski nedeniyle ek önlemlerin zorunlu olduğunu ekledi.

Bu kapsamda, Burdur Gölü Havzası içinde planlanan “göl geçiş projesinin” kritik olduğunu söyleyen Gökçe, ihale aşamasına gelen proje ile Çenik Kasabası’ndan saniyede yaklaşık 300 litre su temin edileceğini ve bu suyun yaklaşık 24 Fransız sertliği ve uygun kot farkı ile arıtma tesisine ihtiyaç duymadan doğrudan şebekeye verilebileceğini söyledi. Yeni kaynağın, 7/24 çalışan sondajların dinlendirilmesi ve bakım planlaması açısından da önemli olacağını vurguladı.

Burdur Belediyesi’nin kayıp-kaçak azaltımı, hat bakımı ve kaçak suyla mücadele başlıklarında yoğun çalışmalar yürüttüğünü aktaran Gökçe, saha denetimleri ile bir yılda yaklaşık 550 abone üzerinde kaçak kullanım tespit edildiğini; yalnızca kaçak kullanımın önlenmesiyle %5-6 oranında su tasarrufu sağlandığını belirtti.

Konuşmasını kent ölçeğinde “yeniden kullanım” ve bina tasarımına entegrasyon önerileriyle genişleten Gökçe, evsel tüketimde suyun yaklaşık üçte birinin tuvaletlerde kullanıldığını hatırlatarak, ileri biyolojik arıtmadan çıkan suyun tuvalet rezervuarlarında kullanılması halinde evsel tüketimde %44’e varan tasarruf potansiyeli olduğunu ifade etti. Bu nedenle, içme suyu ve kullanma suyunun ayrıştırmasının, yağmur suyu hasadının ve ilgili tesisatların ruhsat/inşaat aşamasında zorunlu hale gelmesi gerektiğini savundu.

Burdur Belediyesi’nin “teknoloji, doğru matematik ve sahada denetim” yaklaşımıyla ilerlediğini belirten Gökçe, su kayıp-kaçak oranını %45 seviyelerine düşürdüklerini ve hedefin %40’ın altı olduğunu dile getirdi ve kısa, orta ve uzun vadede su ihtiyacı için hem altyapı yatırımları hem de davranışsal ve mevzuat temelli önlemler üzerinde çalıştıklarını belirterek konuşmasını tamamladı.

Sezen İŞLAK, Çevre Mühendisi, Burdur Belediyesi

Sunumuna, iklim kriziyle mücadelenin bilim, yerel yönetim ve toplum iş birliği ile mümkün olduğu vurgusuyla başlayan Sezen İşlak; İleri Biyolojik Atık Su Arıtma Tesisi, Entegre Katı Atık Bertaraf Tesisi, belediyenin yenilenebilir enerji projeleri ve bunlara ilişkin finansman, işletme ve gelecek planları üzerinden, Burdur Belediyesi’nin sürdürülebilir, dirençli ve yenilenebilir enerjiye dayalı yol haritası özetledi.

İleri Biyolojik Atık Su Arıtma Tesisi'nin temel amacı, çevreyi ve canlı sağlığını koruyacak düzeyde yüksek deşarj standartları sağlayarak arıtılmış suyu Burdur Gölü'ne vermek ve gölde ötrofikasyonun önlenmesine katkı sunmak olarak tanımlayan Işlak, 2022'de su alımına başlayan tesisin ortalama 20.000 m³/gün kapasiteli, iki kademeli bir proje olduğu; 2050'de kapasitenin 27.632 m³/gün seviyesinde dolacağı ve yeni çözüm arayışlarının gündeme geleceğini belirtti. Tesisin 98 bin nüfusun atık suyunu arıttığı; ısı ve elektrik enerji kapasitesi, koku giderim ve uzaktan izleme ile Bakanlık tarafından düzenli olarak takip edildiğini ifade etti. Işlak, teknik olarak "ileri biyolojik arıtmayı" ayrıştıran unsurların azot-fosfor giderimi, nitrifikasyon/biyofosfor havuzları ve tesiste ayrıca planlanan kojenerasyon (ısı ve elektrik) sistemi olduğu vurguladı.

Işlak, ikinci olarak ele aldığı Entegre Katı Atık Bertaraf Tesisi örneğinin Burdur genelinde il/ilçe belediyelerinin ortak sorunu olan "vahşi depolamayı" sonlandırdığı ve sahaları rehabilite ettiğini söyledi. Tesiste sahaya ortalama 200 ton/gün atık geldiği, landfill gazı üretiminin yapıldığı; Karamanlı, Çeltikçi ve Gölhisar'da üç aktarma istasyonu ile ayrıca hayvan çamurlarından enerji elde etmek için dört kapalı reaktör bulunduğu ifade etti.

Işlak, düzenli depolama sahalarının iklim ve kuraklıkla mücadeledeki rolünü net bir çerçeveye çizdi: Düzenli depolama yapılmadığında metanın atmosfere salındığı, metanın karbondioksit göre 28 kat daha güçlü sera gazı etkisine sahip olduğu; sızıntı suyunun ise havuzlarda toplanıp endüstriyel atık su olarak arıtılarak bertaraf edilebildiği vurgulanıyor. Ayrıca bir ton çöpün düzensiz depolanmasıyla 0,25 ton metan oluşabileceği ve bunun yaklaşık 7 ton karbondioksit eşdeğere karşılık geldiği hesabıyla, atık yönetiminin doğrudan emisyon azaltımı aracı olduğunu belirtti. Işlak, iklim krizinde son yıllarda su yönetimine odak artarken, sera gazı yönetiminin ihmal edilmemesi gerektiği mesajını verdi.

Işlak, yenilenebilir enerji yol haritasında 2014'ten bu yana gerçekleşen üç proje örneği ile konuşmasına devam etti: (i) Sultandere Sızma Kampüsü'nde 5.000 m² alanda kurulu 600 kW çatı GES (belediyenin enerji giderlerinin %18'ini karşılıyor), (ii) Landfill gazından enerji üretimi (günlük ortalama 250 kW; 1,5 MW ölçeğinde), (iii) İleri Biyolojik Arıtma Tesisi kojenerasyon ünitesi (arıtma çamurundan projelendirilen 433 kW elektrik ve 502 kW ısı enerjisi).

Büyükbaş hayvanlardan kaynaklanan metan kirliliği de önemli bir başlık olarak vurgulayan Işlak, proje havuzlarının sürekli genişletildiği ve iklim finansmanı kaynaklarının (AB Yeşil Mutabakat fonları, Dünya Bankası İklim Dostu Şehirler Programı, Bakanlık destekleri vb.) güncel olarak takip edildiği bilgisini vererek, geleceğe dönük uygulama alanlarını "doğa temelli çözümler ve iklim dirençliliği" başlığında topladı: "yeşil koridorlar, ısı adasını azaltmaya yönelik ağaçlandırma, yağmur bahçeleri ve geçirgen yüzeyler, mikro ölçekte sel azaltıcı müdahaleler, yeşil çatı, dikey bahçe ve beyaz çatı programları, göl çevresi çekilme alanlarında doğa temelli su yönetimi, çökelti havuzları ve habitat restorasyonu, ayrıca çatı/arazi GES ve dağınık güneş enerjisi modelleri".

Sunumunun sonunda 2024 yılında fotoğraf sanatçısı Fatih Yılmaz tarafından çekilen ve uluslararası ödül alan "gölün gözyaşları" temalı Burdur Gölü fotoğrafı ile göl çevresindeki canlı yaşamına dikkat çeken Işlak, sulak alanların hassasiyeti hatırlattı ve farkındalık için "Burdur Gölü kurumasin" etiketi ile sosyal medya paylaşım çağrısı yaptı.

Serdar KESKİN, Burdur Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürü

Konuşmasında Burdur'daki kurakçıl peyzaj yaklaşımını ve Burdur'da yürüttükleri uygulamaları paylaşan Serdar Keskin, iklim değişikliği, su kaynaklarının azalması ve artan bakım maliyetlerinin yeşil alan yönetiminde daha sürdürülebilir ve uzun ömürlü çözümleri zorunlu kıldığını; kurakçıl peyzajın hem çevresel hem ekonomik açıdan güçlü bir alternatif sunduğunu vurguladı.

Kurakçıl peyzaj için en kritik gerekçe olarak yeraltı suyu seviyelerindeki hızlı düşüşü öne çıkaran Keskin, birkaç yıl öncesine kadar sulama sondajlarında aktif su seviyeleri 50 metre civarındayken, son yıllarda 110–120 metreye gerilediğini belirtti. Bu durumun hem su teminini zorlaştırdığını hem de sulama maliyetlerini artırdığını; bu nedenle yeraltı suyunu daha etkin kullanmak için kurakçıl peyzaja ağırlık verdiklerini ifade eden Keskin, özellikle yoğun su tüketen kavşaklar ve eğimi yüksek alanları öncelikli uygulama sahaları olarak seçtiklerini söyledi.

Bir kavşakta ayda ortalama 400 ton su harcandığını belirten Keskin, bunun önemli bir kısmının bitkiye fayda sağlamadan yola aktığını söyledi. Pilot uygulama alanları olarak seçilen kavşaklarda, 112 acil araçlarının yoğun kullandığı güzergâhlarda can ve mal güvenliğini riske atmayacak biçimde düzenlemeler yaparak başladıklarını; elde edilen sonuçlara göre ölçek büyüttüklerini belirtti. Bu yaklaşımın 2025 yılı içinde belediyeye 2,5 milyon TL'ye kadar tasarruf sağladığını aktardı.

Keskin sunumunda, kurakçıl peyzajın yalnızca su tasarrufu değil, iklim krizinin tetiklediği biyotik risklere karşı da bir uyum aracı olduğunu dile getirdi. Kentte sıcaklık artışıyla böcek türlerinde ve yoğunluklarında değişim gözlemlendiğini; özellikle belediyeye ait özel orman alanlarında Esmerçam ve Kızılçam bölgelerinde ağaçların hastalanma ve kuruma hızının arttığını belirtti. Müdahalelere rağmen doğal süreçleri geriden takip ettiklerini; bu nedenle su ihtiyacını azaltmak ve dayanıklılığı artırmak amacıyla zeytin ağaçları ve fıstık çamı gibi daha dayanıklı türlere odaklandıklarını, ilerleyen dönemde daha geniş alanlarda uygulamaları büyütmeyi hedeflediklerini söyledi.

2024'te başlayan çalışmalar kapsamında 12 kavşak ve refüjde kurakçıl peyzaj uygulamalarına geçtiklerini belirten Keskin, 2025'te de kalan bölümlerde devam ettiklerini aktardı. Uygulamalarda mevcut bitkilere minimum müdahale, refüjlerin etkin kullanımı ve özellikle malçlama ile toprakta nemin daha uzun süre tutulması gibi tekniklerin öne çıktığını; bazı alanlarda gece-gündüz farklı görsellik sağlayan ışık tasarımları gerçekleştirildiğini belirtti. Kurakçıl peyzajın kültürel anlatı ve kamusal estetik ile birleştiren bir uygulama örneği olarak Fakir Baykurt Kavşağı'nı gösteren Keskin, sunumunu kısa bir klip gösterimi ile tamamladı.

Panelin soru-cevap kısmında söz alan Prof. Dr. Gül Sayan Atanur, kurakçıl peyzajın bazı uygulamalarının altına plastik bir ızgara serilmesi ve sert yüzeyle birlikte yansıma üreterek karasal radyasyon denilen bir etkiye neden olması sebebiyle ekolojik ya da sürdürülebilir olarak ifade edilemeyeceğini belirtti. Bunun yerine kavşakların çim yerine suyu daha az kullanan yerel bitki türleriyle yeşil tutulabileceğini belirten Atanur, kavşakta su akışına yönelik altyapı sorununun giderilmesi gerektiğini söyledi.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 2025 yılında yayınladığı "Kurakçıl Peyzaj Uygulamalarına İlişkin Usul ve Esaslar" genelgesi ile Türkiye'de kurakçıl peyzajın teşvik edildiğini belirten Atanur, özellikle yerelde biyolojik çeşitliliğin artırılması için bu konun üzerinde biraz daha düşünülmesi ve kurakçıl peyzaj uygulamalarının gerektiği kadar kullanılması gerektiğini vurgulayarak son konuşmacıya geçti.

Tülay KONAK, Burdur Belediyesi SKB Proje Koordinatörü

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Burdur Belediyesi proje koordinatörlü olan Tülay Konak, konuşmasında "Sağlıklı kent olduktan sonra ne yapacağız?" sorusunu merkeze alarak, özellikle çocuklar ve gençleri bu sürecin aktif parçası haline getirmenin önemini vurguladı.

Bu kapsamda, "Avrupa Dayanışma Programı" aracılığıyla 18–30 yaş aralığında gençleri bir yıl boyunca yurtdışına gönderip yabancı dil ve sürdürülebilir kalkınma odaklı eğitim almalarını sağlama fikriyle yola çıktıklarını belirten Konak; gençlerin dünyadaki iyi uygulamaları yerinde görmesi, eğitim programlarına katılması, farklı ülkelerle temas kurması ve edindikleri deneyimi kendi kentlerinde somut uygulamalara dönüştürmesini amaçladıklarını ifade etti.

Bu doğrultuda bir araştırma ve program tasarım sürecine girildiği ifade eden Konak, yabancı kuruluşlar ve sivil toplum desteğiyle önce sıfır maliyetle bin gence ulaşılabildiği, ardından yaklaşık 500 bin avruluk bir bütçe temin edilerek programın sürdürülebilir biçimde yürütüldüğü belirtti. Konak, başvuruların e-posta üzerinden yürütüldüğü proje kapsamında katılımcıların ulaşım, konaklama ve yeme-içme gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığını ve özellikle Burdur ve Burdur Üniversitesi çevresindeki gençlerin başvurusunun teşvik edildiğini belirtti.

Konak, 6 ay eğitim aldığı İspanya'dan henüz dönmüş olan bir katılımcıyı deneyimlerini paylaşması için davet etti. Proje kapsamında ağaç dikimi, yeşillendirme, habitat temizliği ve bakım, okyanus kıyısı temizlikleri ve kamusal alanlarda budama-bakım gibi sahada uygulamalı çevre çalışmalarında yer aldığını anlatan katılımcı, bu sürecin kendisine yalnızca teknik beceri değil, farklı bir kültür ve iklimle doğrudan temas sağlayan bir öğrenme deneyimi sunduğunu vurguladı. Katılımcı, İspanya deneyimine yönelik iki konuyu vurguladı: Birincisi, bulunduğu bölgede yoğun yağışlar olması nedeniyle su kıtlığının görünür olmaması ve doğal kaynak sularının boşa akmasının "normal" karşılanması. İkincisi, proje sonunda farklı ülkelerde deneyim kazanmış gençlerin kendi ülkelerindeki sorunlara yeni çözümler sunabilme ihtimali.

Deneyiminin en somut "iyi uygulama" örneklerinden biri olarak, bulunduğu yerdeki atık yönetimi sistemini aktaran katılımcı; organik atıkların ayrı toplanıp işlenmesiyle hem doğal gübre üretildiği hem de metan gazından enerji elde edildiği; bunun özellikle yeşil üretim süreçleri açısından güçlü bir model olduğu ifade etti.

Ardından sözü yeniden alan Konak, konuşmasını gençlerin kapasitesini artıracak bu tür programların çoğalmasının, yerel yönetimlerin gençlerden gelen fikirler ile iklim, su ve sürdürülebilirlik alanlarında yenilikçi uygulamalara daha hızlı uyum sağlamasına yardımcı olacağı mesajıyla tamamladı.

AÇIK KÜRSÜ

Moderatör: **Prof. Dr. İskender GÜLLE**, SKB Danışma Kurulu Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü

Son oturum olan Açık Kürsü'nün moderasyonunu gerçekleştiren Prof. Dr. İskender Güle, mikrofonu salona yöneltmeden önce: "Benim kişisel olarak geliştirdiğim bir düşünce var: Artık Türkiye'nin temel sorularından biri sudur. Nüfus artıyor, talep artıyor; ancak doğanın sunduğu su miktarı bu talebi karşılamıyor. Bu durumda eldeki suyu en iyi şekilde kullanmak zorundayız. Ancak "su yönetimi" kavramına teknik olarak mesafeliyim. Çünkü yağışı artıramıyoruz, dereyi yukarı akıtamıyoruz, buharlaşmayı engelleyemiyoruz. Dolayısıyla suyu değil, insan davranışlarını yönetmemiz gerektiğini düşünüyorum. Kuraklık ve susuzluk kavramları da sıklıkla karıştırılıyor. Kuraklık, iklimsel bir durumdur; susuzluk ise mevcut suyun paylaşımı ve aşırı tüketimle ilgilidir. Bu ayrımın netleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum" dedi.

Açık oturumda söz alan peyzaj mimarı bir katılımcı Burdur bölgesinde ciddi bir su kıtlığı ve yoğun iklim değişikliği yaşandığını vurgulayarak, 2011 yılında Ziraat Odası olarak bir proje yürüttüklerini söyledi. Burdur'da kanser vakalarının fazla olmasının nedenlerinden birinin, gölün çekilmesiyle ortaya çıkan tozlaşmanın şehir merkezine ve köylere yayılması olduğunun altını çizen katılımcı, "Bu nedenle yalnızca yağmur suyuyla beslenebilen bitkilerin bu alanlara dikilmesini hedefleyen bir proje geliştirdik. Ancak ne yazık ki 2011 yılından bu yana bu konuda yeterli ilerleme sağlanamadı" şeklinde konuştu. Ardından söz alan Menderes Mahallesi Muhtarı Onur Oşar, panel içeriğine ve Burdur Belediyesi'nin su ve peyzaj çalışmalarına yönelik teşekkürlerini sundu.

Panele katılım gösteren sanatçı Ercan Kesal söz alarak paneli değerlendirdi: "Hepimiz aynı zeminde bulunuyoruz ve üzerinde durduğumuz bu zemin çökmek üzere. Bundan kaçış yok. Hepimiz sorumluyuz. Üzerimize düşeni yapmakla yükümlüyük. Sık kullandığım bir metafor vardır; Tarkovski'den alıntıdır. İnsanların sahip oldukları yetenekler, bildikleri ve öğrendikleri onlara bir ayrıcalık sağlamaz. Aksine, bu durum bir sorumluluk yükler. Bu sorumluluğun gereğini yerine getirmeleri gerekir. Tarkovski, sanatçıları tarif ederken bunu söyler; ancak bu yaklaşım herkes için geçerlidir. Yukarıdan aşağıya ya da sağdan sola fark etmez; hepimiz aynı toprakların insanıyız, aynı bütünün parçasıyız. Bildiklerimizi, öğrendiklerimizi ve yapabileceklerimizi sunmakla yükümlüyük. Başka bir yeryüzü yok. Hepimiz aynı yeryüzünün misafirleriyiz ve birbirimizin akrabasıyız.

Bu, sanatın, dinlerin, dillerin ve etnik kimliklerin ötesinde bir meseledir. Yeryüzü feryat ediyor. Kısa sayılabilecek ömrümde, 65 yaşında, coğrafyanın nasıl değiştiğine bizzat tanıklık ettim. Bunları görmek insanı derinden etkiliyor. Çocuklarımız için daha güzel bir dünya bırakalım" şeklinde konuştu.

Toplantıya TEMA'yı temsilen gelen bir katılımcı, suyun, toprağın ve havanın bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak; "Topraklarımız erozyon, kirlilik ve amaç dışı kullanım nedeniyle hızla tahrip ediliyor. Ekosistem bir bütündür. Toprağı koruyamazsak suyu ve havayı da koruyamayız. Betonlaşma, suyun toprağa süzülmesini engelliyor; pestisit kullanımı ise suyun kirlenmesine yol açıyor. Sağlıklı kentler için öncelikle toprağın korunması gerektiğini düşünüyorum" dedi.

MAKÜ Veteriner Fakültesi Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Numan Oğuz söz alarak son dönemde dikkatini çeken üç örneği paylaştı: "Birinci örnek, Çin'de 1970'lerden itibaren başlatılan çölleri yeşertme projeleri. Devasa ağaçlandırma alanları oluşturulmuş; ancak bu süreçte yeraltı su kaynaklarının büyük ölçüde tüketildiği ve bunun sürdürülemez olduğu ortaya çıkmıştır. Siyasi kararlarla yapılan yanlış planlama, su rezervlerinin tükenmesine yol açmıştır. İkinci örnek, Güney Afrika'nın Cape bölgesidir. Burada binlerce çam ağacı kesilmiştir. Bunun nedeni, yerel bitki örtüsünün akiferleri beslemesine karşın, sonradan getirilen çam ağaçlarının su kaynaklarını tüketmesidir. Bir diğer örnek Sibirya'dandır. Ormanların güneş ışığını daha fazla emdiği, çayırların ise ışığı yansıtarak ısınmayı azalttığı ve küresel ısınmayı sınırladığı bilimsel olarak ortaya konmuştur. Bu nedenle bazı bölgelerde ormanlar yerine çayırların korunması öne çıkmıştır.

Anadolu'nun ortasında geniş bozkır alanlarımız vardır. Bozkır, sanıldığı gibi olumsuz bir ekosistem değildir; aksine korunmuş bozkır, toprağı bir halı gibi örter ve yüzlerce bitki türüne ev sahipliğı yapar. Bu nedenle bilimsel temelli, mantıklı ve istikrarlı planlamalara ihtiyaç vardır. Ağaçlandırma gereken yerde ağaçlandırma, bozkırın korunması gereken yerde bozkırın korunması esastır. Son olarak bir gözlemimi paylaşmak isterim. İzmir-Van hattı boyunca Türkiye'yi ikiye ayırdığımızda, bu hattın kuzeyinde iklimin daha nemli hale geldiğini; güneyinde ise 7-8 ay süren kuraklık yaşandığını gözlemliyorum. Bu nedenle tarım, hayvancılık ve ürün planlamasının bu bağlamda yeniden ele alınması gerekmektedir. Ancak bu tür uzun vadeli planlamaları yapacak kurumsal yapılar da önemlidir. Bu bağlamda Devlet Planlama Teşkilatı'nın kapatılmış olması ayrı bir değerlendirme konusudur" şeklinde konuştu.

Prof. Oğuz, Burdur özelinde özellikle büyükbaş hayvancılığın azaltılması gerektiğini belirterek, "Hayvan sayısını düşürmemiz, şeker pancarı dâhil olmak üzere mısır ve yonca tarımını azaltmamız gerekir. Şeker pancarı tarımı için en uygun yer olarak Gölhisar'a yönelip, şeker fabrikasını oraya taşımak iyi olur diye düşünüyorum. Elimizdeki su için bir su bütçesi oluşturup, bu bütçeye riayet edecek şekilde dengeli harcama yapmak ve iyi bir ürün planlamasıyla tarımsal faaliyetleri buna göre yürütmek şarttır" dedi.

Ardından sözü alan moderatör Prof. Dr. İskender Gülle, tüm önerilerdeki uygulama sorunlarına dikkat çekerek, kapanış konuşmaları için Burdur Belediye Başkanı Ali Orkun Ercengiz'i kürsüye davet etti. Su kullanımı konusundaki tüketici alışkanlıklarına değinen Başkan Ercengiz, Güney Afrika'da yaşanmış bir örneği paylaştı: "2018 yılında Güney Afrika'nın Cape Town kentinde yalnızca bir haftalık su kaldığı ve belirli bir tarihten sonra kente su verilmeyeceği duyurularak "sıfır su günü" ilan edildi. Ancak "sıfır su günü" Cape Town'da hiç gerçekleşmedi. Belediye bu ilanı yaptıktan sonra vatandaşlar bir farkındalık yaşadı ve su kullanımını azalttılar. Dünya ortalamasında kişi başı günlük su tüketimi yaklaşık 120 litre iken, Cape Town'da kişi başı günlük tüketim 50 litre seviyesine indi. 2018'den bu yana kentte hiç su kesintisi yaşanmadı. Yerel yönetimin "su bitiyor" uyarısı ve kesinti planlamasının, vatandaşın su kullanımını azaltması yönünde olumlu bir etkisi olduğu söyleniyor. Belediyelerimizin danışmanları, psikologları ve sosyologları bu etkiyi araştırabilir" şeklinde konuştu.

Panelin, su ve iklim krizinin artık yalnızca teknik bir tartışma değil, ortak bir sorumluluk alanı olduğunu net biçimde gösterdiğini ifade eden Başkan Ercengiz, davetli paydaşların önemli bir kısmının burada olmayışına dikkat çekerek, çözümün yalnızca yerel yönetimlerin ya da konuya kafa yoranların çabasıyla üretilemeyeceğini; meselenin toplum, merkezi kurumlar, üretim sektörü ve medya dahil tüm aktörleri kapsayan bir ölçekte ele alınması gerektiğini hatırlattı. Nitekim su kıtlığı dönemlerinde görülen "Parasını veriyorum, kullanıyorum" yaklaşımının, dayanışmayı ve kamu yararı bilincini zayıflattığını; kriz yönetiminin vatandaş davranışı boyutlarıyla da ele alınması gerektiğini vurguladı.

Bununla birlikte, evsel tüketim üzerinden alınan önlemlerin sınırlı kalacağı açıkça görüldüğünü ve "su yönetimi" tartışmalarının asıl ağırlığının "tarım ve hayvancılık politikalarının" doğru yönetimine kayması gerektiğini söyledi. Su tüketiminin son yıllarda değişen ürün deseni (mısır, şeker pancarı ve yonca gibi su isteyen ürünlerin genişlemesi) ve hayvancılığa dayalı tarım modelinin büyümesiyle daha da baskılandığını ifade etti. Bu nedenle ülkenin protein ihtiyacının yeniden değerlendirilmesinin ve alternatif protein modellerinin tartışılmasının su yönetimini doğrudan belirleyen stratejik gündemlerden biri olarak öne çıktığını söyledi.

Toplantı boyunca akademisyenlerin ortak mesajının da net olduğunu söyleyen Başkan Ercengiz; “Endişelenmeyin, diyebileceğimiz bir noktada değiliz; tablo her yıl ağırlaşıyor. Sıcaklık artışıyla buharlaşma etkisinin katlanacağı, Burdur Gölü örneğinde ise 2016’dan bu yana çekilmenin dramatik biçimde hızlandığı görülüyor. Sorunu yalnız “buharlaşma” ile açıklamak, gölü besleyen kaynakların kesilmesi ve yeraltı sularının stratejik ölçekte tüketilmesi gibi insan kaynaklı belirleyicileri perdeliyor. Oysa göl her zaman buharlaşıyordu; bugün değişen, gölün besleniminin azalması ve çekim baskısının artmasıdır” şeklinde konuştu.

Yapılan oturumların en önemli çıktısını, kaygının açıkça ortaya konması ve somut önerilerin dile getirilmesi olarak ifade eden Başkan Ercengiz; “Artık geride durma şansımız olmayan bir dönemdeyiz; doğruların duyulması ve önerilerin hayata geçirilmesi için iletişim, sahiplenme ve uygulama kapasitesini eşzamanlı büyütmek gerekiyor. Bu nedenle medya başta olmak üzere tüm yerel paydaşların konuyu gündemde tutması; karar vericilerin ise kısa vadeli önlemlerle yetinmeyip üretim deseninden denetime, su yönetiminden toplumsal farkındalığa uzanan bütüncül adımları hızla devreye alması kritik önem taşıyor” dedi.

Öte yandan, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği’nin bu dönemde ülke genelinin sağlığına dönük daha güçlü bir eylem hattı kurması ve Burdur’daki bu panel ile sorunları paydaşlar arasında görünür kılmasının önemli bir eşik oluşturduğunu vurgulayan Başkan Ercengiz; “Bugün Burdur’un yalnız önümüzdeki birkaç yılına değil, önümüzdeki 50-100 yılına ışık tutabilecek bir tartışma zemini kuruldu; kaygılarımızı, verileri ve çözüm önerilerini ortaklaştıran bir altyapı üretildi. Bu sürecin devamında, burada konuşulanların uygulama ve izleme mekanizmalarına bağlanması esastır. Emeği geçen tüm kurumlara, akademisyenlere, Birlik sekretaryamıza ve zaman ayırıp bu ortak akla katkı sunan tüm katılımcılara teşekkür eder; bundan sonraki aşamanın “konuşmaktan uygulamaya” geçiş olduğunu bir kez daha vurgularız. İyi ki varsınız; sağ olun, var olun” diyerek cümlelerini bitirdi.

03

3. COP BURDUR İKLİM DEKLARASYONU

Doğal bir süreç olan iklim değişikliğinin bugün kriz boyutlarına ulaşması temelde insan kaynaklıdır. Bu krizin küresel sıcaklık artışları, ekstrem hava olaylarının sıklık ve şiddetinde gözlenen artış, su ve gıda kaynaklarının azalması gibi sonuçları, canlı yaşamının temel ihtiyaçlarını doğrudan tehdit etmektedir. Küresel ölçekte yaşanan bu krizin etkileri yerel düzeyde iklim adaletsizliği boyutlarıyla çok daha somut ve yıkıcı biçimde hissedilmektedir. Dolayısıyla, iklim krizine karşı mücadelede küresel ve ulusal politikaların yanı sıra “yerelleşmiş politikaların” da geliştirilmesi gerekmektedir ve bu süreçte kentler kritik bir rol üstlenmektedir.

Her yıl düzenlenen İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP), iklim krizinin yalnızca tek bir bakanlığın ya da ülkenin sorumluluğunda ele alınamayacak kadar karmaşık ve çok katmanlı bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Tüm paydaşların etkin katılımını ve işbirliğini gerektiren bu mücadele, kararların yerel düzeyde uygulanabilir olmasını da zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, kentlerin uygulayıcı aktörler olarak sorumluluğu büyüktür. Ulusal iklim eylem planları ile yerel düzeyde yürütülen iklim eyleminin birbiriyle örtüşmesi ve karşılıklı olarak birbirini güçlendirmesi gerekmektedir.

Bugün gelinen noktada Burdur, iklim krizine karşı yerelde somut ve uygulanabilir eylem planları geliştirmeyi ve bu deneyimleri 2026 yılında Türkiye’de gerçekleştirilecek olan COP31 sürecine aktarmayı hedeflemektedir. COP Burdur kapsamında, “İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi” temasıyla düzenlenen iki panel ve bir açık kürsü oturumu gerçekleştirilerek, Burdur’un iklim krizine karşı bütüncül pozisyonunu katılımcı biçimde geliştirmek adına güçlü bir irade ortaya konmuştur.

Bu kapsamda, bizler; Burdur’da suyun ve ekosistemlerin hızla kırılganlaştığı bu dönemde, yerel yönetimler, kamu kurumları, üniversiteler, meslek kuruluşları, demokratik kitle örgütleri ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri olarak, bilimin rehberliğinde;

1. Havza ölçeğinde ortak yönetim: Burdur Gölü Havzası ve Göller Yöresi için suyu, tarım, kent, sanayi ve ekosistem ile birlikte ele alan, düzenli toplanan ve kararları izleyen “çok paydaşlı bir platform” kurulmasını,

2. Yeraltı suyu envanteri ve izleme: Tüm su kuyularının güncel envanterinin çıkarılmasını; kuyulara sayaç takılması, ölçülmesi, kuyuların etkin denetimi, şeffaf izleme ve veriye dayalı su bütçesi yönetimini,

3. Sulak alanların ve göllerin korunması: Burdur Gölü başta olmak üzere havzadaki göl ve sulak alanların beslenimini zayıflatan müdahalelerin azaltılmasını; kirlenme, habitat tahribatı ve su akışlarının bozulmasına karşı “önce ekosistem sağlığı” ilkesinin uygulanmasını,

4. Tarımsal su yönetimi ve ürün deseni dönüşümü: Su tüketimi yüksek ürünlere bağımlılığı azaltacak, kuraklığa dayanıklı ürün deseni, onarıcı tarım, verimli sulama tekniklerinin uygulanmasını; üreticilere eğitim ve teşvik mekanizmalarının geliştirilmesini, çok su tüketen yem bitkileri yerine az su tüketen tarımsal üretime geçişi, bu bağlamda büyükbaş hayvancılık yerine küçükbaş hayvancılığın teşvikini,

5. Yeniden kullanım ve ikili su sistemi: İleri arıtma çıkışlarının sanayide ve kentsel kullanımda yeniden değerlendirilmesi; yeni yapılarda yağmur suyu hasadı, gri suyun yeniden kullanım altyapısının oluşturulması ve içme-kullanma suyunun ayrıştırılması gibi çözümlerin yapı-ruhsat süreçlerine entegre edilmesini,

6. Kayıp-kaçak ve kaçak kullanımın engellenmesi: Şebekede kayıp-kaçakların azaltılması, basınç yönetimi, hat yenileme ve kaçak kullanımın önlenmesi için sürekli iyileştirme ve sıkı denetim yapılmasını,

7. Yeşil altyapı ve doğa-temelli çözümler: Kentsel ısı adası etkisini azaltan gölgelendirme, ağaçlandırma, kurakçıl peyzaj, geçirgen yüzeyler, yağmur bahçeleri, yeşil koridorlar, taşkın-yüzey akışı yönetimi ve çekilme alanlarında ekosistem restorasyonu gibi uygulamaların üst ölçek planlardan mahalle ölçeğine kadar bütüncül bir "yeşil altyapı sistemi" olarak ele alınmasını,

8. Kurakçıl peyzajda "yerel tür ve biyoçeşitlilik" ilkesi: Peyzaj uygulamalarında su tasarrufu sağlarken, ekolojik sürdürülebilirliği zayıflatan yöntemlerden kaçınarak; yerle uyumlu türlerle, toprak sağlığını koruyan ve biyoçeşitliliği artıran peyzaj çözümlerini,

9. Sağlık odağı ve kirletici yönetimi: Gölün çekilmesiyle artan toz taşınımı ve olası kirletici risklerine karşı hava, su ve toprağın bütüncül izlenmesi, erken uyarı sistemleri, kırılğan gruplara yönelik koruyucu halk sağlığı önlemleri ve risk iletişimi mekanizmalarının güçlendirilmesini; göl çevresine bu kirliliği önleyici bitkilendirme uygulamaları teşvikini,

10. Toplumsal seferberlik ve davranış değişimi: Su tasarrufunda insan davranışlarını yönetme ihtiyacını kabul ederek; hane, okul, işyeri ve üretim alanlarında "su okuryazarlığı" artıracak kampanyalar ve eğitim programları gibi vatandaşların ve gençlerin aktif katılımını sağlayacak modellerin desteklenmesini,

11. İklim değişikliği azaltımı ve dögüsel ekonomi: Atıkta metan azaltımı, organik atıkların ayrıştırılması, kompost, yenilenebilir enerji yatırımları ve belediye hizmetlerinde enerji verimliliği gibi konularda su ve iklim gündeminin birlikte ele alınmasını,

12. Uygulama ve hesap verebilirlik: Yıllık ilerleme raporları, göstergeler (su bütçesi, yeraltı suyu seviyesi, kayıp-kaçak oranı vb.) ve şeffaf izleme toplantılarıyla uygulama sürecinin ilgili paydaşlar (ör. çok paydaşlı platform) tarafından takip edilmesini, talep ediyoruz.

COP BUR DUR

i k l i m k r i z i

İklim Krizi Karşısında Kentler, Kuraklık ve Su Yönetimi
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YEREL TARAFLAR KONFERANSI RAPORU

